

بررسی علل بزهکاری زنان زندانی در زندان شهرستان خرم آباد

سپوری خاطره^{۴۷}

حافظی رضوان^{۴۸}

چکیده

هدف کلی مقاله شناخت عوامل و علل ارتکاب زنان به بزهکاری است و روش تحقیق حاضر از نوع کاربردی است و در آن از روش پیمایشی استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که جرم و بزهکاری در جامعه مورد بررسی عوامل متعدد دارد که دست به دست هم می‌دهند و زمینه مساعد را برای آن فراهم می‌آورند. اما معمولاً، در هر مورد، نقش یک عامل بارزتر از عوامل دیگر و در حکم جرقه‌ای است که باعث اشتعال می‌شود.

فقر اقتصادی، بی‌سوادی، ناآگاهی اجتماعی، زندگی خانوادگی نابسامان و از هم پاشیده، سکونت در محلات پست و جرم‌خیز که خود متأثر از شرایط اقتصادی است، از جمله عواملی هستند که هریک از آنها متأثر از عوامل دیگر و در تعامل با آنهاست. هیچ‌یک از این عوامل به تنهایی موجب بروز کج‌روی و انگیزه عمل خلاف نمی‌گردد، اما در صورتی که مجموعه‌ای از عوامل مساعد کننده وجود داشته باشد، هریک از عوامل مذکور می‌تواند نقش تعیین کننده‌ای در گرایش فرد به کج‌روی ایفا کند.

واژگان کلیدی: بزهکاری، زنان زندانی، فقر اقتصادی

مقدمه

زنان در طول تاریخ برای بدست آوردن حقوق انسانی خود با تنگناها و شدایدی روبرو بوده اند با پیدایش نهضت اصلاح گری در اروپا و متعاقب آن انقلاب های بزرگ جهان، زنان به تدریج از ۱۶۵۰ میلادی شاهد نضج و شکل گیری نهضت فمینیستی نمود شده اند. در سال ۱۹۲۰ میلادی زنان در آمریکا توانستند حق رای دادن در انتخابات را بدست آورند، در سال ۱۹۵۹ جنبش حقوق زنان در آمریکا وارد مرحله جدیدی شد.

در فاصله دو جنگ و پس از جنگ جهانی اول زنان ۲۱ کشور حق رای بدست آوردند، در این ایام رفاه زنان کارگر، کمک هزینه خانوادگی، برابری شرایط کار برای هر دو جنس و مواردی از این قبیل درد ستورکار سازمانهای بزرگ زنان مثل ICW و IAM، قرار گرفت.

در قلمرو ازدواج نخستین موفقیت در سال ۱۹۳۲ بدست آمد و آن عبارت بود از به رسمیت شناختن حق حفظ ماهیت برای زنی که با مردی خارجی ازدواج می کرد. (ریترز جرج؛ ۷۶)

زنان در جنبش ضد فاشیستی در حین جنگ جهانی دوم در اروپا فعالیت موثری داشتند. با پایان جنگ جهانی دوم وضعیت عمومی زنان در کشورهای پیشرفته به نحو قابل ملاحظه ای تغییر یافت و مبارزات زنان در قالب جنبشهای برابری طلبانه منجر به بهبود وضعیت زنان در تمامی سطح گردید، در حال حاضر در عین حالی که زنان در اروپا و کشورهای پیشرفته از حقوق قابل اعتنایی برخوردار هستند، اما استفاده ابزاری از زنان باعث شده

^{۴۷}کارمند زندان و کارشناس آسیب شناسی اجتماعی

^{۴۸}کارشناس آسیب شناسی اجتماعی

که کرامات انسانی و عزت نفس آنان مورد خدشه و هجوم قرار گیرد و به صورت کاملاً پیچیده و غیر انسانی استثمار گردند.

زنان ایرانی دوره های مختلف را پشت سر گذاشته اند، در دوران حکومت مادها سیستم اقتصادی مادر شاهی موجب تساوی حقوق زن و مرد گردیده بود و زن و مرد در تمامی شئون حتی در اواخر دوره شاهنشاهی مادها که سیستم پدر سالاری هم به مرحله کمال رسیده بود کاملاً مشهود است. (کمسیون بانوان بروجرد؛ ۱۳۷۴)

در دوران هخامنشیان مقام و منزلت اجتماعی زن مانند گذشته چشم گیر نبود و حقوق و امکانات او در خارج از خانه از بعضی جهات با مرد نمی توانست قابل مقایسه باشد. اما در زمان داریوش زنان در مجالس عمومی شرکت می کردند، و در مسائل اجتماعی و سیاسی مشارکت داشتند، به تدریج از این دوره به بعد از موقعیت و جایگاه زن کاسته شد، تا پس از ظهور اسلام که مجدداً شاهد تحریکی در استیفای حقوق زنان می باشیم، زنان ایرانی، در وضعیت مطلوب به سر نمی بردند، با حکومت خلفای اموی و عباسی، پس از آن ایلخانان مغول و سلسله های ایرانی، زنان دیگر وجود اجتماعی خاص را به نمایش نمی گذارند در دوره قاجاریه و پس از آن پهلوی، زنان در پرده ای از محرومیت زندگی می کردند، در سالهای موسوم به انقلاب سفید رژیم محمدرضا شاه متاثر از دستورات امریکائیان، حق رای به زنان را به رسمیت شناخت اما با سوق دادن زنان به سمت الگوهای غربی عملاً به نوعی دیگرزنان را در پرده اسارت قرار می داد، و با پیروزی انقلاب اسلامی، فصل نوینی از حیات اجتماعی زنان ایرانی آغاز گردید که زنان لرستان نیز متأثر از فضای جدید به نحو بدیهی آرایش اجتماعی پیدا کردند.

اقدامات شبه مدرنیستی رضا شاه در مورد زنان که صرفاً به شکل سطحی و در قالب ظاهر و نوع پوشش به وقوع پیوست به دلیل اجباری و تحمیلی بودن و به سبب ناهمخوانی ارزشهای جدید با محیط اجتماعی فرهنگی ایران جامعه را با بحران و زنان آن رمز را با چالشی هویتی مواجه نمود، در نتیجه اقدامات رضاشاه اگرچه از لحاظ مشارکت اجتماعی، اشتغال و ورودشان به قلمروی آموزشی پیشرفت هایی حاصل شد، اما این پیشرفت در محدوده خاص و در مقایسه با مردان و شرایط طبقاتی به شانس و تصادف بستگی داشت، در این زمان قانون هم هنوز هم سرپرستی مردان را برتر می دانست، مردان هنوز هم امتیاز داشتن ۴ همسر در یک زمان، داشتن حق طلاق به مردان؛ سرپرستی خانواده به عهده مردان، بالابودن حق الارث برای مردان و بین تاریخ انتشار نخستین روزنامه عمومی و اولین نشریه اختصاصی زنان ۸۸ سال فاصله افتاد در دوره پهلوی میزان تعلیم و تربیت و اشتغال زنان افزایش یافت اما تغییر عمده در وضعیت زنان حاصل نشد در سال ۱۳۴۱ حق رای به زنان اعطا شد که در این زمان عده ای از زنان به عنوان نمایندگان مجلس پذیرفته شدند و حتی به مقام وزارت هم رسیدند؛ بطوریکه در سال ۵۳ حدود ۱۲۵ زن به عنوان مدیر کل، وکیل، قاضی، رئیس انجمن، سناتور... پذیرفته شدند. که از آن به عنوان انقلاب سفید در تاریخ نام می برند. (سایت زنان شبه مدرنیسم رضاخان)

در دهه هفتاد شواهدی از افزایش مشارکت زنان در رفتار جنایی به منصفه ظهور رسید. پژوهشگران، رشد فراینده جرائم زنان را به آزادی آنها اشتغال خارج از خانه، تضعیف کنترل‌های اجتماعی و مشارکت فراینده آنها در بازار کار نسبت داده اند (آدلر ۱۹۷۵ و اسمارت؛ ۱۹۷۶)

در دهه هفتاد تحولاتی زنان را در معرض فرصتهایی برای ارتکاب جرایم، به ویژه جرایم مالی قرار می دهد. اگر دقیقاً مجرمین مورد بررسی قرار گیرند و جرم را که مرتکب شده‌اند مطالعه شود به خوبی مشاهده خواهد شد که ارتکاب به بزه بوسیله آنها فقط به خاطر یک عامل مثلاً بیسوادی یا فقر اقتصادی نبوده است بلکه وجود عوامل مختلف فراوانی بوده که بر روی هم انباشته شده و اثر بخشیده و فرد سالمی را ناسالم کرده و به طرف جرم رانده است که بنابراین زمانی که در جامعه‌شناسی کیفری از هر عاملی به صورت مجزا صحبت میشود باید توجه داشت که هر یک از آنها به تنهایی فاقد قدر لازم برای ایجاد بزهکاری است فرد از بدو تولد گرایش به اجتماعی بودن دارد و برای رفع نیازهای خود و دیگران سعی میکند، عامل اصلی در این رابطه تأثیرپذیری آن است یعنی انسان در رابطه با مؤسسات و نهادها از آنها تأثیر میپذیرد و خود نیز در تأثیرگذاری بر روی آنها مؤثر است. (ناصری؛ ۸۱)

بیان مساله

پنجیدگی عوامل موثر در پدیده بزهکاری سبب شده است که هر گروه از محققان آن را از دیدگاهی خاص بررسی کنند. روانشناسان و روان پزشکان از دیدگاه روان شناختی و حقوق دانان از دیدگاه جرم شناسی و مسایل کیفری؛ پزشکان و زیست شناسان از نظر عوامل موثر زیستی و بالاخره جامعه شناسان از دیدگاه آسیب شناسی اجتماعی.

زنان نیز از صدمات این مشکلات اجتماعی مصون نیستند و زندگی آنان، به دلیل ابعاد نقش‌ها و مسئولیت‌هایشان، که با توجه

به ساختار طبقاتی آنها شکل می‌گیرد، بر اثر آنها دستخوش بحران و نابسامانی می‌گردد. اما به مسائل و مشکلات زنان، به دلیل

برخی محظورات و قیود ناشی از فرهنگ جوامع سنتی و شرایط اجتماعی پرداخته نشده و در قیاس با سایر مسائل اجتماعی،

اهمیت کمتری یافته است.

مسئله جرم و بزهکاری، که در پی مسائل و مشکلات اجتماعی دیگر نظیر فقر و بیکاری و بحران‌های اقتصادی و اجتماعی و

دگرگونی در قوانین و الگوهای اجتماعی، خلاصه، بر هم خوردن تعادل در نظم اجتماعی پدید می‌آید، منحصر به مردان نیست.

رشد جرایم را در مناطق پیرامونی و حاشیه نشینی این استان ارزیابی نموده و اظهار می‌دارند بیشتر زندانیان زندانهای استان لرستان رشد جرایم در سالهای اخیر در استان توجه بر انگیز و مساله ساز گردیده است. بطوریکه یک پژوهش در این زمینه شاخص

از مناطق فقیر نشین تحویل زندانهای استان شده اند مساله مهمتر تحویل ودگرگونی در نقش جنسیتی جرایم در این استان سنتی با حاکمیت مردان است ما شاهد رشد روزافزون جرایم در میان زنان هستیم (گرت؛ ۱۹۹۸) مساله اساسی که در این جا مطرح می‌شود چنین است: **عوامل موثر در گرایش زنان به ارتکاب جرم و بزهکاری در شهرستان خرم آباد کدامند؟**

اهمیت و ضرورت

مسئله جرم و بزهکاری، که در پی مسائل و مشکلات اجتماعی دیگر نظیر فقر و بیکاری و بحرانهای اقتصادی و اجتماعی و دگرگونی در قوانین و الگوهای اجتماعی، خلاصه، بر هم خوردن تعادل در نظم اجتماعی پدید می‌آید، منحصر به مردان نیست.

زنان نیز از صدمات این مشکلات اجتماعی مصون نیستند و زندگی آنان، به دلیل ابعاد نقش‌ها و مسئولیت‌هایشان، که با توجه به ساختار طبقاتی آنها شکل می‌گیرد، بر اثر آنها دستخوش بحران و نابسامانی می‌گردد. اما به مسائل و مشکلات زنان، به دلیل برخی محظورات و قیود ناشی از فرهنگ جوامع سنتی و شرایط اجتماعی پرداخته نشده و در قیاس با سایر مسائل اجتماعی، اهمیت کمتری یافته است. (زمانی؛ ۸۶)

هم اکنون باید گفت آمار آسیب‌های زنان در جامعه ایرانی، به واسطه بروز نوآسیب‌های اجتماعی و جرایم سنتی، که از گذشته تاکنون گریبانگیر جامعه ما بوده، در حال افزایش است. این تحقیق که در جنبه‌های مختلف آسیب‌های اجتماعی که نقش زنان را نشان می‌دهد. گرچه هنوز در جامعه ما جرایم و آسیب‌های اجتماعی زنان از مردان کمتر است اما مواردی که در این گزارش به آن پرداخته شده می‌تواند اسباب نگرانی مسوولان، جامعه‌شناسان و کارشناسان آسیب‌های اجتماعی را تشدید کند، بلکه راهکاری نیز در آینده برای جلوگیری از افزایش آسیب‌های اجتماعی در زنان اعمال شود (شریفی؛ ۸۶)

فرضیات تحقیق

- بین سن وبزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد(1)
- بین شغل وبزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد(2)
- بین تحصیلات وبزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد(3)
- بین وضعیت تاهل وبزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد(4)
- بین سابقه ارتکاب به جرم وبزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد(5)
- بین تعداد افراد خانواده وبزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد(6)
- بین اعتیاد وبزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد(7)
- بین آشفتگی خانوادگی وبزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد(8)
- بین مشکلات اقتصادی وبزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد(9)

بیان مفاهیم

سن: منظور تعداد سالهای عمر فرد از بدو تولد تا زمان تحقیق میباشد .

شغل: تعریف نظری منظور این است که آیا هیچ نوع کاری در طی مرجع زمانی تعیین شده برای اطلاعات مربوط

به خصوصیات اقتصادی به وسیله شخص انجام میشود یا نه؟(سازمان ملل متحد: ۱۳۸۰)

سطح تحصیلات: باسواد کسی است که بتواند با ادراک یک جمله کوتاه و ساده را در یک مورد زندگی روز

مره اش بخواند و بنویسد .؟(سازمان ملل متحد: ۱۳۸۰)

تعریف عملی سطح تحصیلات: آخرین مقطع تحصیلی که شخص توانسته است انرا به پایان برساند شامل

ابتدایی؛ راهنمایی؛ دبیرستان؛ دیپلم؛ فوق دیپلم؛ لیسانس؛ فوق لیسانس؛ دکترا

خانواده: از چند نفر تشکیل میشود که با هم در یک اقامتگاه زندگی میکنند و با هم دیگر هم خرج هستند و

معمولا باهم غذا میخورند . (سازمان ملل متحد: ۱۳۸۰)

تعریف عملی افراد خانواده: منظور تعداد افرادی است که با فرد بزهدکار در زیر یک سقف زندگی کرده اند و با هم همسفره بوده اند.

وضعیت تاهل: عقد خاصی است که موجب رابطه شرعی و قانونی بین زن و مرد میشود .

متاهل دارای اقسامی است: افراد متاهل دارای همسر ؛ همسر فوت شده (بیوه) ؛ مطلقه می باشد.

سابقه ارتکاب به جرم و بزهدکاری: قانون گذار در ماده ۲ ق م . ع مصوب ۱۳۵۲ جرم را این چنین تعریف می کند:

هر فعل یا ترک فعلی که مطابق قانون مجازات یا مستلزم اقدامات تامینی یا تربیتی باشد جرم محسوب می شود و هیچ امری را نمی شود جرم دانست مگر آنکه به موجب قانون برای آن مجازات یا اقدامات تامینی یا تربیتی تعیین شده باشد .

اعتیاد:

اعتیاد: یعنی مصرف نابجا و مکرر مواد مخدر که موجب وابستگی به آنها می شود. این وابستگی بدنی و روانی است، ترک مصرف مواد افیونی مشکلات و محرومیت های بدنی و روانی را در پی خواهد داشت (فخر؛ ۸۷).

میزان درآمد: کل مقدار پولی است که فرد به عنوان دستمزد بطور ماهیانه دریافت میکند .

آشننگی خانوادگی: خانواده یک واحد زیستی (بیولوژیکی) است که تشکیل آن مبتنی بر پیوند زناشویی است که براساس آن افراد دارای رابطه سببی یا نسبی بوده و با یکدیگر خویشاوند هستند در این خانواده ها اختلاف بین والدین ، گاهی قربانی شدن یکی از طرفین می گردد نیازهای روانی و جسمانی فرد ارضاء نمی گردد؛ پرخاشگرندمیزان ارزش و احترامی که هر یک از افراد خانواده برای خود قائل هستند ، ناچیز است قواعد و مقررات خانواده ، خشک ، نامردمی ، ناسازگار و همیشگی است خشمهای کنترل نشده ناشی از عوامل ارثی، ناراحتی های نداشتن رابطه عاطفی، نداشتن الگوهای مناسب و یا ترکیبی از همه اینهاست.

اهداف تحقیق:

هدف کلی شناخت عوامل و علل ارتکاب زنان به بزهدکاری است .

هدف جزئی بررسی رابطه متغیر های روانی؛ اجتماعی؛ اقتصادی؛ فرهنگی و... بررسی و شناسایی زمینه های شرایط علل وانگیزه هایی که منجر به بزهکاری در بین زنان زندانی در شهر خرم آباد در سال ۱۳۸۹ می باشد. واریه راه حل هایی برای آن با توجه به شناخت عوامل اساسی این معضلات.

نظریه جامعه شناسی

جوامع امروزی خرده فرهنگ های خاص هم نوایی دارند که ممکن است رفتار خارج از آن رفتار بزهکارانه تلقی شود. در حقیقت بزهکاری نوعی کنجروی و جرم نوعی از بزهکاری است که شدت بیشتری را در بر می گیرد. جرم به تفاوت ارتباطات مربوط می شود؛ و محیط های اجتماعی که مشوق فعالیت های غیرقانونی هستند آن را ترویج می کنند؛ در حالی که بی هنجاری، بزهکاری را شکل می دهد. طبقه بندی رفتار کجروانه از ضعیف به شدید عبارت است از بدعت گذاری، شعائر گرایی، انزوا گرایی، هنجارشکنی، تخلف، بزهکاری و جرم. (فالكس کیت؛ ۱۳۸۱)

نظریه کنترل اجتماعی:

دو نظریه که بیش از همه به آن ها توجه دارد یکی «نظریه کنترل اجتماعی» دورکیم است که هیرشی آن را با مسئله بزهکاری تطبیق داده و دیگری نظریه «پیوندهای افتراقی» است که در اصل ساترلند و کرسی مطرح کرده اند.

به عقیده هیرشی، بزهکاری به عنوان مسئله ای اجتماعی باید به همان گونه که در اجتماع رخ می دهد یعنی در عرصه خانواده، محله، مدرسه، همالان و سایر ارگان ها یا مؤسسات اجتماعی که نوجوان به نوعی در آنها عضویت دارد، بررسی شود. از دید جامعه شناختی این بررسی باید به مجموعه ای از اصول و تعاریف متکی باشد. برخلاف دیگر نظریه های بزهکاری که تأکید فراوان بر این موضوع دارند که فرد بزهکار می خواهد خود را تطبیق دهد ولی بر اساس فشارهای اجتماعی و اضطراب های ساختاری برای رسیدن به موقعیت های اجتماعی ناچار می شود به کارهای خلاف و نامشروع دست بزند، هیرشی معتقد است که بزهکاری وقتی اتفاق می افتد که قیود فرد نسبت به اجتماع ضعیف شود یا به کلی از بین برود.

هیرشی در کتاب قیود اجتماعی نظریه کنترل اجتماعی یا قیود اجتماعی را مطرح کرده و آن را آزموده است ولی ابتدا تعریف واژه بزهکاری را آورده است او فرد بزهکار را شخصی می داند که از قیود اجتماعی آزاد است و در واقع به عقیده وی بزه وقتی اتفاق می افتد که فرد نسبت به قید و بندهای اجتماعی کم اعتنا یا اصلاً بی اعتنا باشد

دورکیم: به طور خلاصه برداشت دورکیم از مفهوم آنومی (غیرقانونی و بی‌هنجاری) بدین گونه است
نوعی نابسامانی فردی در نتیجه نبود قانون و دستورالعمل رفتار.

وضعیت اجتماعی که در آن قواعد رفتار اجتماعی با یکدیگر در ستیز بوده و فرد برای انطباق با آنها دچار
پریشانی است.

وضعیت اجتماعی که در آن موارد محدودی قواعد اجتماعی وجود دارد.

هیرشی با استفاده از نظریه دورکیم، مسئله بزهکار را بیان می‌کند.

هیرشی بزهکاری را بی‌اهمیتی و بی‌اعتنایی به قید و بندهای اجتماعی مطرح کرده و این قیود را در چهار
مفهوم کلی خلاصه می‌کند

وابستگی: حساسیتی است که شخص نسبت به عقاید دیگران درباره خود نشان می‌دهد و وابستگی در حقیقت
نوعی قید و بند اخلاقی است که فرد را ملزم به رعایت معیارهای اجتماعی می‌کند. مانند وابستگی فرزندان به
والدین، اقوام نزدیک، دوستان

تعهد: میزان مخاطره‌ای است که فرد در تخلف از رفتارهای قرارداد اجتماعی می‌کند. بدین معنا فردی که
خود را به قیود اجتماعی متعهد می‌داند از قبول این مخاطرات پرهیز می‌کند. مانند تعهد به پیروی از دستورات
مذهبی یا حفظ شئون خانوادگی ملی.

درگیر بودن: میزان مشغول بودن فرد به فعالیت‌های گوناگون است که باعث می‌شود برای کار خلاف وقت
نداشته باشد، مثل درگیر بودن در کار، ورزش، درس.

باورها: میزان اعتباری است که فرد برای معیارهای قراردادی اجتماعی قایل است و باعث می‌شود در حالی
که می‌تواند طبق میل خود از آنها تخلف کند، پای بند به آنها باقی بماند، مانند باور به نیکوکاری، باور به حسن
شهرت در بین خانواده و همالان، باور به محرمانه

هیرشی معتقد است که افراد بزهکار قادر به ایجاد وابستگی معقول و منطقی با سایرین نیستند. از این رو رابطه بین
اعمال بزهکارانه و داشتن رفقای بزهکار رابطه‌ای ظاهری است.

بر طبق نظریه هیرشی در حال حاضر سه دیدگاه اساسی بر جریان مطالعه جامعه‌شناسی کجرو تسلط دارد

نظریه های انگیزشی

انحرافات اجتماعی را نتیجه شرایطی می داند که مانع بر آورده شدن خواست های مشروع افراد است

نظریه کنترل

براساس این نظریه، افراد آزادانه دست به جرم و کجروی می زنند

. نظریه پردازانی مثل لومبروزو و فروید علل زیستی و روانی را در تحلیل جنسیت و آمارهای جنایی مورد توجه قرار داده اند. آنها به تفاوت های ذاتی میان زنان و مردان اشاره نموده و جنسیت را به عنوان یک نظام از روابط قدرت در جامعه انکار می کنند. (احمدی؛ ۱۳۷۷).

به عقیده فروید زنان در مقایسه با مردان بیشتر احساسی، حسود، انتقام جویی و منفعل هستند که این ویژگی ها با روحیه مادر بودن متعادل شده و این موجب کاهش مشارکت زنان در رفتار جنایی می گردد. (احمدی؛ ۱۳۷۹)

نظریه تداعی: اختلافی تبیین زیستی و روانی تفاوتها در نرخ جرایم زنان با مردان را رد کرده و بر این باور است که رفتار مجرمانه یاد گرفته می شود و تحت شرایط زیستی تعیین نمی گردد. (ساترلند؛ ۱۹۴۲)

نظریه کنترل اجتماعی: ساترلند بر این واقعیت تأکید دارد که زنان به صورت متفاوتی تربیت می شوند. برای مثال آنها همان آزادی های مردان را دارا نیستند و به همین علت نرخ جرایم زنان از مردان کمتر است. از دیدگاه نظریه کنترل اجتماعی پائین بودن میزان جرایم زنان نسبت به مردان ناشی از این امر است که در محیط های خانگی کنترل بر دخترها بیشتر از پسرهاست. (هیوشی؛ ۱۹۶۹)

بنابراین زنان هنگامی مرتکب جرم می شوند که از سوی مردانشان مورد کنترل قرار می گیرند. جامعه شناسی فرانوگرا در رابطه با جرایم زنان به هویت جنسی پرداخته و به هویت مردانه و رابطه آن با جرم و رفتارهای خشونت آمیز توجه نموده و این موضوع را مورد بحث قرار داده که جرم یک مسأله مردانه است. زیرا این مردان هستند که هویت آنها بر اساس خطر پذیری شکل گرفته است (اسمیت؛ ۱۹۹۳)

از دیدگاه اسلام:

قرآن زن و مرد را یک سرشتی می داند.

قرآن با کمال صراحت در آیات متعددی می فرماید که زنان را از جنس مردان و از سرشتی نظیر سرشت مردان آفریده ایم. قرآن درباره آدم اول می گوید:

((همه شما را از یک پدر آفریدیم و جفت آن پدر را از جنس خود او قرار دادیم)) (سوره نساء آیه ۱)

و درباره همه آدمیان می گوید ((خداوند از جنس خود شما برای شما همسر آفرید)) (سوره نساء و سوره نحل و سوره روم) در قرآن از آنچه در بعضی از کتب مذهبی هست که زن از مایه ای پست از مایه مرد آفریده شده و یا اینکه به زن جنبه طفیلی و چپی داده اند و گفته اند که همسر آدم اول از عنصری از اعضای طرف چپ او

آفریده شده، اثر و خبری نیست. در اسلام نظریه تحقیرآمیزی نسبت به زن از لحاظ سرشت و طینت وجود ندارد.

بررسی نظریات تحقیرآمیز درباره زن و دیدگاه اسلام در این رابطه یکی از نظریات تحقیرآمیزی که در گذشته وجود داشته است و در ادبیات جهان آثار نامطلوبی بجا گذاشته است این است که زن عنصر گناه است، از وجود زن شر و وسوسه بر می خیزد، زن شیطان کوچک است. شیطان، زن را وسوسه می کند و زن مرد را می گویند آدم اول که فریب شیطان را خورد و از بهشت سعادت بیرون رانده شد، از طریق زن بود شیطان حوا را فریفت و حوا آدم را.

قرآن داستان بهشت آدم را مطرح کرده ولی هرگز نگفته که شیطان با مار حوا را فریفت و حوا آدم را. قرآن نه حوا را به عنوان مسوول اصلی معرفی می کند و نه او را از حساب خارج می کند.

قرآن آنجا که پای وسوسه شیطان را به میان می کشند ضمیرها را به شکل ((تثنيه)) می آورد، می گوید: فوسوس لهما الشیطان (۱) شیطان آندو را وسوسه کرد فدلیمها بغرور (۲) شیطان آندو را به فریب راهنمایی کرد و قاسمهما انی لکما لمن الناصحین (۳) یعنی شیطان در برابر هر دو سوگند یاد کرد که جز خیر آنها را نمی خواهد.

به این ترتیب قرآن بایک فکر رایج آن عصر و زمان که هنوز هم در گوشه و کنار جهان بقایایی دارد، سخت به مبارزه پرداخت و جنس زن را از این اتهام که عنصر وسوسه و گناه و شیطان کوچک است مبرا کرد. یکی دیگر از نظریات تحقیرآمیزی که نسبت به زن وجود داشته است در ناحیه استعدادهای روحانی و معنوی زن است: می گفتند زن به بهشت نمی رود، زن مقامات معنوی و الهی را نمی تواند طی کند، زن نمی تواند به مقام قرب الهی آنطور که مردان می رسند برسد. قرآن در آیات فراوانی تصریح کرده است که پاداش اخروی و قرب الهی به جنسیت مربوط نیست، به ایمان و عمل مربوط است، خواه از طرف زن باشد و یا از طرف مرد. قرآن در کنار هر مرد بزرگ و قدیسی از یک زن بزرگ و قدیسه یاد می کند.

یکی دیگر از نظرات تحقیرآمیزی که درباره زن وجود داشته این است که می گفته اند:

زن مقدمه وجود مرد است و برای مرد آفریده شده است. اسلام هرگز چنین سخنی ندارد. اسلام اصل علت غایی را در کمال صراحت بیان می کند. اسلام با صراحت کامل می گوید زمین و آسمان، ابرو باد، گیاه و حیوان، همه برای انسان آفریده شده اند اما هرگز نمی گوید زن برای مرد آفریده شده است. اسلام می گوید هریک از زن و مرد برای یکدیگر آفریده شده اند: ((هن لباس لکم و انتم لباس لهن))

زنان زینت و پوشش شما هستند و شما زینت و پوشش آنها. اگر قرآن زن را مقدمه مرد و آفریده برای مرد می دانست قهرا در قوانین خود این جهت را در نظر می گرفت ولی چون اسلام از نظر تفسیر خلقت چنین نظری ندارد و زن را طفیلی جود مرد نمی داند، در مقررات خاص خود درباره زن و مرد به این مطلب نظر نداشته است.

یکی دیگر از آن نظریات تحقیرآمیز این است که سهم زن را در تولید فرزند بسیار ناچیز می دانسته اند. اعراب جاهلیت و بعضی از ملل دیگر مادر را فقط به منزله ظرفی می دانسته اند که نطفه مرد را - که بذر اصلی فرزند است- در داخل خود نگه می دارد و رشد می دهد. درقرآن ضمن آیاتی که می گوید شما را از مرد و زنی آفریدیم و برخی آیات دیگر که در تفاسیر توضیح داده شده، به این طرز تفکر خاتمه داده شده است.

وَمِنْ آيَاتِهِ: و از نشانه های اوست

أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا: که برایتان از جنس خودتان همسرانی آفرید

لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا: تا به ایشان آرامش یابید

وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً: و میان شما دوستی و مهربانی نهاد.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ: دراین، عبرتهایی است

لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ: برای مردمی که تفکر می کنند.

از آنچه گفته شد معلوم شد اسلام از نظر فکر فلسفی و از نظر تفسیر خلقت، نظر تحقیرآمیزی نسبت به زن نداشته است بلکه آن نظریات را مردود شناخته است. اکنون نوبت این است که بدانیم فلسفه عدم تشابه حقوقی زن و مرد چیست.

اسلام در حق زن نظریه ای ابداع کرده که از روزی که جنس بشر پا به عرصه دنیا گذاشت تا آن روز، چنین طرز تفکری در مورد زن نداشت، اسلام در این نظریه خود، با تمام مردم جهان در افتاد، و زن را آنطور که هست و بر آن اساسی که آفریده شده به جهان معرفی کرده اساسی که بدست بشر منهدم شده و آثارش نیز محو گشته بود. اسلام عقاید و آرائی که مردم درباره زن داشتند و رفتاری که عملاً با زن می کردند را بی اعتبار نموده و خط بطلان بر آنها کشید.

روش تحقیق:

تحقیق حاضر یک تحقیق از نوع کاربردی است و در آن از روش پیمایشی استفاده شده است. تحقیق توصیفی پیمایشی شامل مجموعه روشهایی است که هدف آنها توصیف کردن پدیده های مورد بررسی است که به منظور کشف میزان وقوع و پراکندگی متغیرهای جامعه شناختی و روان شناختی و آموزش و روابط بین آنها؛ از جامعه آماری نمونه گیری میشود و وضعیت موجود را بررسی میکند. (جزایری؛ ۱۳۶۸)

جامعه آماری:

جامعه آماری در این پژوهش کلیه زنانی بوده اند که به دلیل بدهکاری در زندان زنان شهرستان خرم آباد بسر می بردند که تعداد آنها ۵۱ نفر بوده است.

نمونه و حجم آن:

تعداد ۳۲ نفر از زنان زندانی واقع در زندان زنان شهرستان خرم آباد بصورت تصادفی از بین ۵۱ زن زندانی انتخاب شده و تحقیق درباره آنها صورت گرفت.

ابزار تحقیق:

ابزار تحقیق پرسش نامه خود ساخته توسط محقق بود. که شامل ۳ سری سوال به صورت طبقه بندی شامل مشخصات فردی (مثل سن ؛ وضعیت تاهل ؛ تعداد فرزندان ؛ میزان تحصیلات ؛ محل سکونت ؛ سابقه ارتکاب جرم ؛ مصرف سیگار در فرد یا اعضا خانواده ؛ و سوالاتی از این قبیل) ؛ مشخصات والدین (سن والدین ؛ شغل والدین ؛ سابقه کیفری آنها ؛ ازدواج مجدد ؛ متارکه) سوالات اجتماعی (میزان برآورده شدن خواسته ها توسط والدین ؛ تنبیه در دوران کودکی توسط والدین ؛ میزان صمیمیت با آنها) سوالات جرم شناسی (واکنش خانواده در برابر بزهکاری ؛ نقش آنها در ارتکاب و بازدارندگی ؛ تاثیر سواد در ارتکاب جرم ؛ و غیره) سوالات بصورت باز پاسخ (مشخصات فردی) و بسته پاسخ بودند.

روش گردآوری اطلاعات:

روش اجرای تحقیق به این ترتیب بود که با مراجعه به مراجع ذیربط و ایجاد هماهنگی با مسئولین مربوطه با در دست داشتن مجوز لازم در بخش نسوان اقدام به تکمیل پرسشنامه ها شد .

تحلیل داده های آماری:

برای تجزیه و تحلیل داده های آماری از نرم افزار spss استفاده شده است . پس از تعریف متغیرهای تحقیق در صفحه گسترده و تعریف متغیر اقدام به وارد کردن داده های که از طریق پرسشنامه گردآوری شده بود نمود و پس از انجام مراحل آنالیز جداول فراوانی و نتایج فرضیات استخراج که در این فصل توضیح داده خواهد شد. یافته های این فصل در دو بخش تهیه شده اند.

الف) یافته های توصیفی

ب) یافته های استنباطی

الف) یافته های توصیفی پژوهشی شامل سن ؛ جنس ؛ وضعیت تاهل ؛ ؛ میزان تحصیلات ؛ محل سکونت ؛ وضعیت اشتغال ؛ سابقه ارتکاب جرم ؛ اعتیاد ؛ وضعیت آشفستگی خانوادگی ؛ میزان درآمد ؛ واکنش والدین نسبت به بزهکاری ؛ تاثیر رسانه

بحث و نتیجه گیری

به این ترتیب نتایج این تحقیق نشان می دهد که جرم و بزهکاری در جامعه مورد بررسی عوامل متعدد دارد که دست به دست هم می دهند و زمینه مساعد را برای آن فراهم می آورند. اما معمولاً، در هر مورد، نقش یک عامل بارزتر از عوامل دیگر و در حکم جرقه ای است که باعث اشتعال می شود.

فقر اقتصادی، بی سوادی، ناآگاهی اجتماعی، زندگی خانوادگی نابسامان و از هم پاشیده، سکونت در محلات پست و جرم خیز که خود متأثر از شرایط اقتصادی است، از جمله عواملی هستند که هریک از آنها متأثر از عوامل دیگر و در تعامل با آنهاست. هیچ یک از این عوامل به تنهایی موجب بروز کج روی و انگیزه عمل خلاف نمی گردد، اما در صورتی که مجموعه ای از عوامل مساعد کننده وجود داشته باشد، هریک از عوامل مذکور می تواند نقش تعیین کننده ای در گرایش فرد به کج روی ایفا کند. در ادامه به تفکیک به سوالات و فرضیه های پژوهشی پاسخ داده میشود.

در این قسمت نتایج حاصل از تحقیق همراه با بررسی تک تک فرضیه ها جهت انجام پژوهشهای آتی به شرح زیر ارائه میشود.

۱) بین سن و بزهکاری در زنان رابطه معنادار وجود دارد

بر اساس نتایج حاصله این فرضیه بیشتر بزهکاران زن در رده سنی ۳۰-۲۶ و ۳۵-۳۱ بوده اند و ۶/۱۵ درصد در رده سنی ۴۵-۴۱ می باشند (خی یا کای اسکوتر) محاسبه شده بر ۱۷/۰۶ بادرجه آزادی ۷ میباشد که از X^2 جدول بادرجه آزادی ۷ بیشتر است بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می توان نتیجه گرفت بین سن و بزهکاری رابطه معنا دار وجود دارد و این فرضیه تایید شد.

۲) بین شغل و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد.

بر اساس نتایج حاصله در این فرضیه بیشتر پاسخگویان ۹۳/۸ خانه دار می باشند و این فرضیه تایید شد. این فرضیه در تحقیق (وارسته؛ ۷۶) نیز تایید گردید. همچنین در تحقیق (زمانی؛ ۸۶) نیز تایید شد.

۳) بین میزان تحصیلات و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد.

بر اساس نتایج حاصل از تحقیق بیشتر پاسخگویان دارای میزان تحصیلات متوسطه و راهنمایی میباشند و به ترتیب ۸/۱۸ درصد

میباشند این فرضیه (میزان تحصیلات و بزهکاری در زنان) **تأیید نگردید**.

۴) بین وضعیت تاهل و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد.

براساس نتایج حاصل از تحقیق بیشترپاسخگویان ۷۵ درصدخانه دار می باشند این فرضیه بین وضعیت تاهل و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد. **تایید گردید.** این فرضیه در تحقیق (عبداللهی؛ ۷۶) نیز تایید گردید.

۵) بین سابقه ارتکاب به جرم و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد .

براساس نتایج حاصل از تحقیق بیشترپاسخگویان ۲۸/۱ درصد افراد ۱ تا ۳ بار سابقه ارتکاب به جرم را داشته اند. این فرضیه **تایید گردید.** این فرضیه در تحقیق (وارسته؛ ۷۶) نیز تایید گردید.

۶) بین تعداد افراد خانواده و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد.

براساس نتایج حاصل از این تحقیق بیشترپاسخگویان ۵۰ درصد دارای خانواده ای با تعداد ۲ تا ۵ نفر و ۴۶/۹ درصد ۵ تا ۱۰ نفره بوده اند.

بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می توان نتیجه گرفت بین تعداد افراد خانواده و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد و این فرضیه **تایید گردید.**

فرضیه هفتم:

۷) بین اعتیاد و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد .

براساس نتایج حاصل از این تحقیق بیشترپاسخگویان ۹۳/۸ ذکر کرده اند که مواد مخدر توسط اعضا خانوادشان مصرف شده است.

بین اعتیاد و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار **تأیید نگردید** .

فرضیه هشتم:

۸) بین وضعیت آشفستگی خانواده و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد .

توان نتیجه گرفت بین وضعیت آشفستگی خانواده و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد. این فرضیه در تحقیق (عبداللهی؛ ۷۶) نیز تایید گردید

فرضیه نهم:

۹) بین میزان درآمد (وضعیت اقتصادی) و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد .

بین میزان درآمد و بزهکاری در زنان رابطه معنا دار وجود دارد . این فرضیه در تحقیق (عبداللهی؛ ۷۶) نیز تایید گردید همچنین توسط (وارسته؛ ۷۶) و (علیپور؛ ۷۶) هم تایید گردید.

پیشنهادات:

۱) استفاده از افراد آگاه و کارشناس جامعه برای تشریح مشکلات اجتماعی به ویژه در امور مربوط به زنان و مقابله با آنها.

۲) توجه به عدالت اجتماعی و کوشش در جهت رفع مشکلات اقتصادی.

۳) توجه به عدالت اجتماعی و کوشش در جهت رفع مشکلات زنان و توجه ویژه به این قشر از جامعه.

۴) راه اندازی مراکز خدمات مشاوره و روانشناسی در سطح کشور و بطور خاص در استان لرستان.

۵) تنظیم و تقویت آموزش مهارت‌های زندگی با استفاده از پوسترهای رنگی؛ بر و شور؛ روزنامه که حاوی موضوعات آموزشی در رابطه با امید به زندگی؛ قدرت حل مساله؛ توانایی نه گفتن؛ و سایر مهارت‌های زندگی

۶) تأسیس مرکز ملی آسیب شناسی اجتماعی و استفاده از فارغ التحصیلان این رشته تحصیلی جهت کاهش آسیب های اجتماعی

۷) ایجاد خانه ی سلامت و خطوط تلفن بحران.

۸) پیش بینی واحد درسی "آسیب های اجتماعی" در آموزش و پرورش .

پیشنهادات پژوهشی:

۱) پیشنهاد میشود پژوهش در خصوص آسیب های اجتماعی بخصوص بزهکاری در زنان به صورت پانل در مقاطع زمانی ۲ یا حداکثر ۴ ساله در دستور کار دانشگاهها ی استان لرستان و سایر مراجع پژوهشی شورای برنامه ریزی و توسعه استان قرار گیرد.

۲) با توجه به این تحقیق پیشنهاد میشود که مسولین و برنامه ریزان آینده توجه بیشتری به عوامل ایجاد کننده بزهکاری در زنان نمایند. تا از طریق اختصاص دادن هزینه های پژوهش در این زمینه از اقدام به بزهکاری پیشگیری به عمل آید.

محدودیت‌های پژوهش:

۱) جمع آوری و دست یابی به آمار آسیب های اجتماعی از سازمانهای مرتبط با آسیب ها بسیار کار مشکلی است (به دلیل محرمانه بودن) حتی با توجه به در نظر گرفتن رشته تحصیلی و کارمند بودن محقق در زندان زنان خرم آباد با رعایت مقررات کار بسیار سختی بود.

۲) محدود بودن حجم نمونه که احتمال خطا را در داده ها زیاد کرد.

۳) تحقیق حاضر تنها در زندان زنان شهرستان خرم آباد انجام شده است قابل تعمیم به کل جامعه نیست.

۳) محدود و پراکنده بودن تعداد پژوهشهای انجام شده در این باره و عدم دسترسی پژوهشگر به همه این پژوهشها در یک مکان.

۴) امتناع از پاسخ دادن به سوالات پرسشنامه توسط بعضی از افراد جامعه آماری .

منابع :

ریتزر، جرج، نظریه جامعه شناسی معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، تهران انتشارات ۱۳۷۶
پژوهش بررسی امکانات و تواناییهای زنان بی سرپرست بروجرد در زمینه اشتغال منتشر، توسط کمیسیون بانوان بروجرد
در سال ۱۳۷۴

سایت زنان شبه مدرنیسم رضاخان www.farsnews.com

ترجمه تفسیر المیزان - نویسنده : علامه طباطبایی - جلد ۲ و ۴ .

زن در آینه جلال و جمال نویسنده : آیت ... جوادی آملی .

مجموعه آثار - نویسنده استاد مرتضی مطهری - جلد ۱۹ .

سوره های : اعراف ، آیات ۲۰ ، ۲۱ و ۲۲ - بقره آیه ۱۸۷ .

جامعه‌شناسی هم‌نوایی و کجروی | نویسنده: هلن ویلسن رو؛ ترجمه شهیندخت خوارزمی ناشر نشر خوارزمی چاپ دوم
شهر تهران کوشش ویرایش صفحه ۱۴۴ سال ۱۳۷۷ شابک

یادکرد فصل کتاب جامعه‌شناسی شهروندی نویسنده فالکس کیث ترجمه محمدتقی دلفروز ناشر کویر چاپ دوم شهر تهران
کوشش ویرایش صفحه ۲۳۳ سال ۱۳۸۱ شابک
یادکرد فصل کتاب جامعه‌شناسی نویسنده آنتونی گیدنز ترجمه منوچهر صبوری ناشر نشر نی چاپ سوم شهر تهران کوشش
ویرایش

صفحه ۲۳۸ سال ۱۳۷۶ شابک

بررسی وضع منابع احمدی، حبیب (۱۳۷۷) نظریه‌های انحرافات اجتماعی / شیراز / انتشارات رز

احمدی، حبیب (۱۳۷۹) رهیافت روان‌شناسی

بررسی وضعیت کمی و کیفی زنان زندانی در استان لرستان ۷۶-۷۵؛ اسد عبداللهی؛ عظیم وارسته؛ جواد علیپور

.ستاد مبارزه با مواد مخدر جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۶. (تعاریف اعتیاد دکتر ربابه شیخ‌الاسلام)

(روان‌شناسی اعتیاد). پایگاه اینترنتی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران. معاونت طرح و برنامه و بودجه. اداره آمار (سالنامه اماری)

ژیلارستگاری نیا رئیس مرکز آموزش و پژوهش منطقه ۴ تهران ۸۴/۴/۱۰

.فریبا زمانی وحید شریفی سایت ایران سلامت ۸۶